

ИЗВЕШТАЈ О ОЦЕНИ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

Мр Кристина Стевановић

КОНСТРУКЦИЈА ИДЕНТИТЕТА У КЊИЖЕВНОМ ДЕЛУ РАСТКА ПЕТРОВИЋА

I ПОДАЦИ О КОМИСИЈИ
<p>1. Датум и орган који је именовео комисију : 7.11.2014.</p> <p>Наставно-научно веће Филозофског факултета у Новом Саду</p> <p>2. Састав комисије са назнаком имена и презимена сваког члана, звања, назива уже научне области за коју је изабран у звање, датума избора у звање и назив факултета, установе у којој је члан комисије запослен:</p> <p>1. Др Бојана Стојановић Пантовић, редовни професор, Српска књижевност и јужнословенске књижевности са теоријом књижевности, 30.08.2004, Филозофски факултет у Новом Саду, менторка;</p> <p>2. Др Ивана Живанчеввић-Секеруш, редовни професор, Српска књижевност и јужнословенске књижевности са теоријом књижевности, 26.02.2010, Филозофски факултет у Новом Саду;</p> <p>3. Др Бојан Јовић, научни саветник, Општа књижевност са теоријом књижевности, 27.03.2013, Институт за књижевност и уметност, Београд;</p> <p>4. Др Владислава Гордић-Петковић, редовни професор, Англистика, 24.10.2008, Филозофски факултет у Новом Саду;</p> <p>5. Др Гојко Тешић, редовни професор, Српска књижевност и јужнословенске књижевности и теоријом књижевности, 24.12.2010, Филозофски факултет у Новом Саду.</p>
II ПОДАЦИ О КАНДИДАТУ
<p>1. Име, име једног родитеља, презиме:</p> <p>Кристина (Иван) Стевановић</p> <p>2. Датум рођења, општина, република: 16. 05. 1970., Бачка Паланка; Република Србија</p> <p>3. Датум одбране, место и назив магистарске тезе: 27. 01. 2009., Филозофски факултет, Нови Сад, „Кратка проза Растка Петровића у светлу жанровских раслојавања српске авангардне прозе“</p> <p>4. Научна област из које је стечено академско звање магистра наука: Српска и</p>

јужнословенске књижевности са теоријом књижевности

III НАСЛОВ ДОКТОРСKE ДИСЕРТАЦИЈЕ:

Конструкција идентитета у књижевном делу Растка Петровића

IV ПРЕГЛЕД ДОКТОРСKE ДИСЕРТАЦИЈЕ:

Навести кратак садржај са назнаком броја страна поглавља, слика, шема, графикана и сл.

1. IV ПРЕГЛЕД ДОКТОРСKE ДИСЕРТАЦИЈЕ:

Навести кратак садржај са назнаком броја страна поглавља, слика, шема, графикана и сл.

САДРЖАЈ: Апстракт (1-2); Abstract (3-4); фотографија Растка Петровића (5)

I Драма или географија идентитета (6-25)

I.1. Увод (6-14); I.2. Идентитет (15-17); I.3. Географија идентитета (18-24); цртеж: „Сопоћани“, аутор Растко Петровић (25)

II Културни идентитет (26-109)

II.1. Маргинализација (26-57); II.2. Трансгресија (58-70); писмо уредништва часописа *Gazette des Beaux-Art* Јовану Христићу (44); извод из часописа *Gazette des Beaux-Art* (две странице на којима се налази део текста „Questi schiavoni“ (45, 46); II.3. Лиминалност (71-108); цртеж: „Клечећи мушки акт“, аутор Растко Петровић (109)

III Полни и/или родни идентитет (110-251)

III.1. Увод „кружне развалине појма род (110-115); III. 2. Маскулинитет(и), теоријске претпоставке (116-118); III. 3. Авангарда и маскулинитети (119-126); III. 4. Типови маскулинитета (127-241); III.5. Хомоеротизам/хомосексуалност - игра и потврда мушке (не)моћи (242-247); III. 6. Питање мере - дефиниција хероја (248-251);

IV Наративни идентитет (252-270)

IV.1. Живот и прича (255-261); IV. 2. Номадски наративни идентитет (262-267); IV. 3. Рефигурација рефигурације: Растко, Микеланђело и Коређо (268-270);

V Закључне напомене (271-283), Имена, белешке на папиру, рукопис Растка Петровића (283)

Библиографија (284-296)

Прилози (296)

V ВРЕДНОВАЊЕ ПОЈЕДИНИХ ДЕЛОВА ДОКТОРСKE ДИСЕРТАЦИЈЕ:

У првом поглављу постављају се основни методолошки и теоријски проблеми у вези са дефинисањем појма и концепта идентитета у савременим хуманистичким наукама. Истовремено, тумачењем теоријских претпоставки које одређују појам „идентитет“, кандидаткиња преиспитује актуелност и научну функционалност самога појма у контексту студија културе, као и у области науке о књижевности. Једно од основних

теоријских полазишта у овој тези представља тумачење Стјуарта Хола, који идентитет тумачи као обележје субјекта или као теоријски концепт заснован на разлици између идентитета и идентификације, при чему идентификација указује на процесуалност као нужно обележје конструкције идентитета. Следећи теоријске претпоставке Стјуарта Хола, једног од родоначелника студија културе, кандидаткиња указује на теоријску оправданост тумачења идентитета као релационог појма који губи своју есенцијалистичку природу. Истовремено, идентитет се представља као динамичка и сложена категорија коју чине идентитетски конституенти (аспекти идентитета), те се потврђује теза о немогућности тумачења идентитета као супстантивне категорије. Кандидаткиња стога предлаже теоријски приступ Сузан Стенфорд Фридман који подразумева интеракцију између конституената идентитета као што су класа, раса, нација, род, религија...

У питању је процес непрекидног мапирања идентитета у стално променљивим формацијама културе, те је од посебног значаја дискурс вишеструке позиционалности, хибридности, као и дискурс многоструких и контрадикторних субјекатских позиција. Такође, као важан проблем намеће се питање конституције субјекта кроз процесе идентификације које К.Стевановић маркира као чворишна места поетике Растка Петровића. У том смислу, предлаже се тумачење амбивалентне субјективности која никада није појединачна и статична, већ релациона, хетерогена – у процесу који је условљен дискурзивним праксама. Ово уједно указује на доследну примену теоријско-методолошких претпоставки Џудит Батлер. Након експлицирања одабраних теоријских полазишта, најпре се приступа анализи конструкције културног идентитета у делима Растка Петровића.

Друго поглавље „Културни идентитет; маргинализација – трансгресија – лимиалност“ представља детаљну реконструкцију механизма успостављања културног идентитета у књижевном опусу Растка Петровића. Најпре се врши анализа културно-историјског контекста, како јужнословенског, тако и европског, у ком се формирала и поетика Растка Петровића. Посебан акценат стављен је на истицање позиције двоструке маргиналности која је извор сложености и амбивалентности наративног идентитета, али и идентитета самог аутора. На тај начин, уочава се специфичност статуса госта/домаћина која је пресудна када је у питању стваралаштво Растка Петровића. Ова позиција указује на појаву културолошке хибридности као основног обележја које је проузроковало рецепцијску кризу, тачније неразумевање и неприхватање аутентичних авангардних поетичко-културолошких настојања Растка Петровића. У складу са савременим разумевањем феномена маргиналности и хибридности који бораве у простору културолошког лимена (прага), ауторка указује на могућности које проистичу из маркиране ситуације. Наиме, инсистира се на лимиалној културолошкој компетенцији Растка Петровића и његовог дела, која покушава да маргини (маргиналној култури, или маргиналној групи или појединцу) обезбеди моћ, ауторитет да самостално сагледава сопствену културу и сопствену поетику.

Из овако перципиране културолошке стварности, доказује се Петровићево настојање да систематизује и мапира словенску културу као кумулативну, ревитализујућу у одређеном историјском тренутку. У том смислу, предузете су детаљне анализе Петровићевих есеја који се баве словенском културом, из једне нове теоријске перспективе која је заснована на укрштању наратолошких, имаголошких и постколонијалних методолошких пракси. Истовремено, приликом истраживања полижанровских текстова/есеја који се баве историјом и културом Словена, а које је Петровић писао током читавог живота, уочен је поетички континуитет о коме се, до настанка ове тезе, није говорило. Такође, проучавањем поетског и наративног корпуса Растка Петровића, истиче се феномен номадизма и номадског идентитета. Уочава се и

доказује постојање номадског субјекта који настаје у непрекидној производњи жеље, те се путовање артикулише као начин мишљења и живота, као врста "онтолошког бескућништва." У том смислу, анализа поезије и путописа, као и есеја Растка Петровића, представља антиципацију филозофских премиса Жила Делеза и једним делом, Рози Брајдоти, који номадизам сагледавају као супротстављање Закону, норми, речју, као непрекидну трансгресију. На овај начин, тумачи се и путопис „Африка“, те се у први план ставља трансгресивни потенцијал путописног жанра, који обезбеђује релативизовање имаголошких представа о Другоге, али и о себи.

Треће поглавље „Полни и/или родни идентитет“ конципирано је као целина која се састоји из четири дела, управо због недостатка теоријске свести о појму маскулинитет(и). У првом делу је дата кратка историја појмова пол и род, у којој се прате односи између ова два појма, при чему се једнако користе закључци иманентни различитим феминистичким правцима и праксама. Након утврђивања теоријског полазишта које почива на конструктивистичко-локационом приступу (род у динамичкој корелацији са осталим конституентима идентитета), приступа се анализи теорије маскулинитета. У том смислу, излажу се релевантне дефиниције маскулинитета, као и стратегије његовог успостављања, које зависе од различитих дискурса који се међусобно укрштају. Издвајају се основни типови и модели маскулинитета, који су условљени историјско/политичким/религијским контекстом у коме настају. Ауторка их дефинише као "јаки" нормативни маскулинитет, насупрот коме стоје алтернативни "слаби" и "рањени" маскулинитет, који се међусобно прожимају. Такође, у фокусу интересовања се налази производња маскулинитета у авангарди, како српској тако и европској. Притом, показује се у којој мери су слични механизми конструкције маскулинитета у европској и српској авангардној поезици/естетици.

Централни део овога поглавља представља анализа конструкције маскулинитета у читавом стваралачком опусу Растка Петровића. У том смислу, спроводи се типологија маскулинитета која указује на сложеност идентитетске конструкције, управо из родне перспективе. Наиме, анализом наративно/поетских стратегија које аутор предузима како би конструисао маскулинитет по својој мери, а који би могао да опстане у патријархалној заједници која нужно утиче на његово настајање, откривају се извори идентитетских криза. Трагајући и успостављајући оригиналне концепте маскулинитета, мр Кристина Стевановић предузима ново читање поезије и прозе Растка Петровића, којим успева да разоткрије чворишне тачке Петровићеве поезике и естетике.

Четврто поглавље „Наративни идентитет“ утемељено је у филозофском тумачењу Пола Рикера који идентитет тумачи као ипсеитет, односно, као свест рефлексивног субјекта у перманентном, динамичком и никад до краја завршеном самотражењу. Након предузетих истраживања које смо назначили у претходним поглављима, мр Кристина Стевановић налази да је Рикерова херменеутика сопства, најподеснија за осветљавање идентитетских потрага које Растко Петровић предузима у својим текстовима. Стога, наративни идентитет Петровићевих дела настаје као резултат ауторовог промишљања себе и своје не-постојаности у времену. Такође, кандидаткиња доказује да се у поезици Растка Петровића, посредством наративног идентитета постиже крхко јединство субјекта коме је тежио сам аутор. Дакле, применом савремених филозофских и књижевно-теоријских претпоставки, у потпуности се подривају критички ставови који поезици Растка Петровића одузимају филозофско/рефлексивну димензију. Студија мр Кристине Стевановић управо покушава да докаже у којој мери је стваралачки гениј Растка Петровића надилазио систем мишљења у коме је настајао, те проналази начине да методолошком плуралитетом успостави везу са савременим проучавањем уметности и културе, на начин који кореспондира са поетиком Растка Петровића.

Пето поглавље „Закључне напомене“ сумира резултате истраживања и начине истраживања које је кандидаткиња користила приликом израде своје тезе. У овом делу рада проналазимо и својеврсну критику актуелног стања у нашој култури која, још увек, не успева да се на адекватан начин односи према делу Растка Петровића. У првом реду, има се на уму заоставштина Растка Петровића која се налази у депоу Документационог фонда Народног музеја у Београду. С друге стране, истиче се недовољна заинтересованост за студије маскулинитета, те у том смислу ова студија представља један од пионирских покушаја расветљавања улоге и могућности мушког модуса у оквиру студија културе, родних и феминистичких студија, али и науке о књижевности у целини.

На крају дисертације дата је библиографија која сведочи о интердисциплинарном приступу који је кандидаткиња доследно спроводила током својих истраживања, као и списак прилога који су, по први пут, стављени на увид читалачкој публици.

VI Списак научних и стручних радова који су објављени или прихваћени за објављивање на основу резултата истраживања у оквиру рада на докторској дисертацији **уз напомену:**

Таксативно навести називе радова, где и када су објављени. У случају радова прихваћених за објављивање, таксативно навести називе радова, где и када ће бити објављени и приложити потврду о томе.

Монографије, монографске студије, тематски зборници, лексикографске и картографске публикације међународног значаја М 10

М 11- М14

„Освајање текстом : кратке прозе Исидоре Секулић и Вирциније Вулф“ (у коауторству са проф. др Иваном Ђурић Пауновић као првим аутором) , *Жене, род, идентитет, књижевност*, Зборник радова са V међународног научног скупа, Књ. 2, ур. проф. др. Драган Бошковић, Крагујевац, 2011, стр. 181-190.

ISBN 978-86-85991-36-3 (ФФ) **М 14 (4)**

„Типови маскулинитета у прози Драгише Васића, Станислава Кракова и Растка Петровића“, *Међународни интердисциплинарни симпозијум Сусрет култура* (6, 2013, Нови Сад), Зборник радова (електр. извор), књ. 2, ур. Ивана Живанчевић Секеруш, Шести међународни интердисциплинарни симпозијум „Сусрет култура“, Нови Сад, 2013, стр. 1039-1051.

УДК 81'27 ISBN 978-86-6065-185-5 **М 14 (4)**

Радови у међународним часописима (М10)

М21-М24

„Наратолошке иновације у збирци *Сапутници* Исидоре Секулић“, *Зборник Матице српске за књижевност и језик*, књ. 59, св. 2 (2011), стр. 329-340.

ISSN 0543-1220. УДК 82(05) М 24 (4)

Саопштење са међународног скупа штампано у изводу М30

- „Типови маскулинитета у прози Драгише Васића, Станислава Кракова и Растка Петровића“, *Сусрет култура*, књига апстраката, Филозофски факултет, Нови Сад, 2011, стр.

ISBN 978-86-6065-087-2 М 34 (0,5)

Националне монографије, тематски зборници националног значаја М 40

Освајање модерног : Кратка проза Растка Петровића и жанровско раслојавање српске авангарде, Академска књига, Нови Сад, 2011.

ISBN 978-86-8611-81-9 М 42 (5)

„Типови симултанитета у српској експресионистичкој прози“, (у коауторству са проф. др Бојаном Стојановић Пантовић као првим аутором), *Аспекти времена у књижевности*, Зборник радова, ур. Лидија Делић, Институт за књижевност и уметност, Београд, 2012, стр. 497-514. **М 44 (3)**

„Критичке контроверзе о феминизму Исидоре Секулић“ (у коауторству са проф. др Бојаном Стојановић Пантовић као првим аутором), *Српска књижевна критика и културна политика у другој половини XX века*, ур. др Милан Радуловић, Институт за књижевност и уметност, Београд, 2013, 67-90. **М 44 (3)**

"Статус и (не)могућности приповедачица и наратера у прози Драге Гавриловић – наратологија у служби женске солидарности“, *Валоризација разлика : Зборник радова са научног скупа о Драги Гавриловић (1854-1917)*, ур. др Светлана Томић, Београд, 2013, стр. 75-83. **М 45 (1,5)**

Часописи националног значаја М50

Animus versus anima - кратка проза Станислава Кракова“, *Свеске Матице српске*, Бр. 54, Св. 15, Нови Сад, 2013, стр. 75-84.

ISBN 03352-7700 М 52 (2)

„Јесу ли силе патријархата заиста немерљиве силе?“, *Интеркултуралност*, Бр. 05, Март 2013, Нови Сад, стр. 136-147.

ISBN 2217-4893=Interkulturalnost M 52 (2)

Индекс научне компетенције = 29

Остали изабрани радови:

„Рађање модерне приче – карика која недостаје“ (о краткој причи Данице Марковић), *Прича*, бр.8/9, год. III, Београд, 2009, стр. 155-162.

„Маскулинитет(и) у *гостима*“ (о краткој прози Драгише Васића), *Прича*, бр. 24/25, год.VII, Београд, 2013, стр. 129-143.

„Писање као не-место отпора у прози Фриде Филиповић“, Зборник радова, *Модерна женска проза и друштвени контекст*, Завод за културу Војводине, Нови Сад, 2013. (рад у штампи,).

VII ЗАКЉУЧЦИ ОДНОСНО РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА

Књижевно дело Растка Петровића гледано у целини, укључујући и архивске експонате и рукописе који досада нису објављени, није било предмет оваквог свеобухватног теоријског приступа из перспективе претпоставки *идентитета* који се сагледава на различитим хијерархијским нивоима: културолошком, поетичко-историјском, родном (и посебно у светлу савремених теорија маскулинитета, које ауторка изузетно креативно примењује, с обзиром да оне немају такву традицију као гине критика), затим наративном и коначно семантичком. Разматрање идентитета највише је обележено теоријским поставкама Стјуарта Хола и ослањањем на постколонијалну и феминистичку критику, али и на храбро повезивање оних теоријских модела који дају најбоље интерпретативне резултате када је у питању конструкција флуидног и лиминалног идентитета у књижевном дискурсу Растка Петровића у оквиру интердисциплинарног поља различитих медија. Под упливом теоријских постулата Џудит Батлер, процеси образовања идентитета односно "јаства" према "сопству" (класном, националном, родном, религијском, културолошком) увек се одвија као својеврсна мултипликација или гриписање "ја", односно форма тзв. порицања или заборављања различитих фигура јаства које познајемо из различитих културолошких (словенских, балканских, западноевропских, античких) или родних матрица, па и стереотипа.

Због тога је комплексно истраживање конструкције идентитета у делу Растка Петровића мр Кристина Стевановић нужно поставила као праћење и својеврсну херменеутику његовог преображаја између семантички заштрених архетипова живота, односно смрти, у распону од епифанијског досезања нуминозног до радикалне сумње у заснованост егзистенције субјекта.

<p>VIII ОЦЕНА НАЧИНА ПРИКАЗА И ТУМАЧЕЊА РЕЗУЛТАТА ИСТРАЖИВАЊА НАПОМЕНА: Експлицитно навести позитивну или негативну оцену начина приказа и тумачења резултата истраживања.</p>
<p>Начини приказа и резултати истраживања у докторској дисертацији мр Кристине Стевановић у целини су позитивни.</p>
<p>IX КОНАЧНА ОЦЕНА ДОКТОРСKE ДИСЕРТАЦИЈЕ: НАПОМЕНА: Експлицитно навести да ли дисертација јесте или није написана у складу са наведеним образложењем, као и да ли она садржи или не садржи све битне елементе. Дати јасне, прецизне и концизне одговоре на 3. и 4. питање.</p>
<p>1. Да ли је дисертација написана у складу са образложењем наведеним у пријави теме: Дисертација је написана у складу са образложењем које је наведено у пријави теме.</p>
<p>2. Да ли дисертација садржи све битне елементе: Дисертација садржи све битне елементе.</p>
<p>3. По чему је дисертација оригиналан допринос науци: Дисертација је оригиналан допринос науци како по опсегу и научном исходу теме коју обрађује, тако и по оригиналном методолошком поступку који је у њој примењен.</p>
<p>4. Недостаци дисертације и њихов утицај на резултат истраживања: Нема недостатака</p>
<p>X ПРЕДЛОГ:</p>
<p>На основу укупне оцене дисертације, комисија предлаже:</p>
<p>Наведена комисија предлаже да се докторска дисертација мр Кристине Стевановић "Конструкција идентитета у књижевном делу Растка Петровића" са задовољством прихвати, а кандидату мр Кристини Стевановић одобри одбрана.</p>

ПОТПИСИ ЧЛАНОВА КОМИСИЈЕ

Др Бојана Стојановић Пантовић, ред. професор, менторка

Др Ивана Живанчевић-Секеруш, ред. професор

Др Бојан Јовић, научни саветник

Др Владислава Гордић-Петковић, ред. професор

Др Гојко Тешић, ред. професор

НАПОМЕНА: Члан комисије који не жели да потпише извештај јер се не слаже са мишљењем већине чланова комисије, дужан је да унесе у извештај образложење, односно разлоге због којих не жели да потпише извештај.

